

คู่มือโครงการส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

โครงการพัฒนาพื้นที่พรุแหมแอ่นเนื่องมาจากพระราชดำริ

กิจกรรมส่งเสริมการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1. ความเชื่อมโยง

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

1.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (15) ด้านพลังทางสังคม

- แผนแม่บทย่อย การเสริมสร้างทุนทางสังคม

2. หลักการและเหตุผล

เมื่อปี พ.ศ. 2535 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำริให้ปรับปรุงพื้นที่เสื่อมโทรมพรุแหมแอ่น ให้สามารถใช้ประโยชน์ทำการเกษตรได้ โดยกรมชลประทานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาพื้นที่จนสามารถใช้ประโยชน์ได้ เกษตรกรในบริเวณพื้นที่พรุแหมแอ่นได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทำการเกษตรทำให้มีรายได้เพิ่มในระดับหนึ่ง แต่การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ยังมีน้อย ไม่คุ้มค่ากับการลงทุนจากการปรับพื้นที่ที่ใช้งบประมาณจำนวนมาก จึงได้มีการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้สามารถใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้เต็มศักยภาพ โดยมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง สมาชิกกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการฯ ต้องมีความตั้งใจจริง โดยภาครัฐมีการสนับสนุนทางการจัดการ ด้านปัจจัยการผลิต และโครงสร้างพื้นฐานการผลิต เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีอาชีพที่มั่นคง และกลุ่มมีความยั่งยืน

กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่ พร้อมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพทางการเกษตรและการดำเนินชีวิต เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในการพัฒนาส่งเสริมอาชีพและการตลาด ภายใต้มาตรฐานอาหารปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่มีการวิเคราะห์ พื้นที่ สินค้า คน ที่มาจากปัญหา ความต้องการ และสภาพภูมิสังคมภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน ขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมของโครงการฯ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้สมัยใหม่ เพื่อให้ผลิภาพการผลิตเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าเกษตร ส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดความมั่นคงทางอาหารลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และมีความยั่งยืนในการประกอบอาชีพการเกษตร

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

3.1 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรให้เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่ พร้อมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการทำการเกษตรของตนเองและการดำเนินชีวิต

3.2 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ลดรายจ่าย มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความมั่นคงในอาชีพการเกษตรส่งผลต่อความสงบในพื้นที่

4. เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินการ

เกษตรกร จำนวน 90 ราย ครอบคลุมพื้นที่รับประโยชน์ 5,512 ไร่ ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ได้แก่

- 1) พื้นที่อำเภอสายบุรี จำนวน 2,683 ไร่ (หมู่ที่ 4,5,6 ตำบลปะเสยะวอ และหมู่ที่ 1,2,4 ตำบลบางเก่า)
- 2) พื้นที่อำเภอปะนาเระ จำนวน 2,829 ไร่ (หมู่ที่ 1,2,3 ตำบลน้ำบ่อ และหมู่ที่ 1,3 ตำบลพอมัง)

5. กิจกรรม และวิธีการดำเนินงาน

5.1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวิธีดำเนินงาน ดังนี้

1) สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ประชุมเจ้าหน้าที่ฯ เพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดโครงการฯ

2) คัดเลือกเกษตรกรที่มีความพร้อมที่จะพัฒนางานด้านการเกษตรและแก้ไขปัญหาการพัฒนาอาชีพของตนเองเข้าร่วมโครงการฯ โดยวิเคราะห์ พื้นที่ คน สินค้า พร้อมจัดทำแผนความต้องการของเกษตรกร

3) จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม และกำหนดแผนการฝึกอบรม โดยเป็นหลักสูตรที่มาจากเทคโนโลยี และนวัตกรรม ภายใต้มาตรฐานอาหารปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เน้นให้เกษตรกรมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้ด้วยอย่างหลักสูตร เช่น

(1) หลักสูตรการจัดการฟาร์ม

(2) หลักสูตรระบบการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น เกษตรผสมผสาน

การปลูกพืชหมุนเวียน เกษตรแบบประณีต

(3) หลักสูตรการจัดการเทคโนโลยีนวัตกรรมการเกษตร

(4) หลักสูตรการปลูกพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และเกษตรอินทรีย์

(Organic Thailand)

(5) หลักสูตรการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยตามความต้องการของพืช

(6) หลักสูตรการผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ และการผลิตปุ๋ยพืชสด

(7) หลักสูตรการผลิตสารชีวภาพในการควบคุมศัตรูพืช (โรคพืช แมลงศัตรูพืช)

(8) หลักสูตรการป้องกันและกำจัดโรคพืช และแมลงศัตรูพืช

(9) หลักสูตรการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

(10) หลักสูตรการจัดการด้านการเงินและบัญชี

(12) หลักสูตรการวางแผนการผลิตและการตลาด

(13) หลักสูตรการบริหารจัดการ เช่น การตลาด และความเสี่ยงด้านการผลิต

ทั้งนี้ ขอให้ดำเนินการประเมินแบบทดสอบก่อนอบรมถ่ายทอดความรู้ (Pre - Test) และประเมินหลังอบรมถ่ายทอดความรู้ (Post - Test) เกษตรกรทุกรายที่เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมส่งผลแบบทดสอบ ให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบด้วย

- 4) นำเกษตรกรมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ฯ ตามแผนที่กำหนด
- 5) ติดตาม เยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำ ประเมินผลระดับการเรียนรู้ การยอมรับเทคโนโลยี และการนำความรู้ไปปฏิบัติของเกษตรกร พร้อมจัดเก็บข้อมูลรายได้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

5.2 ส่งเสริมการปลูกพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ

เน้นการปลูกพืชที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่และสอดคล้องกับแผนการผลิตและการตลาด โดยคำนึงถึงเป็นความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยได้มาตรฐาน GAP โดยกระบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมี ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้ผลผลิตสูง คุ่มค่าการลงทุน ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) คัดเลือกเกษตรกรที่มีความพร้อมและมีศักยภาพ สามารถพัฒนาต่อยอดให้เป็นจุดเรียนรู้หรือเกษตรกรต้นแบบในอนาคตต่อไปได้
- 2) วิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ทำให้พืชเจริญเติบโต (อากาศ อุณหภูมิ แสงแดด ธาตุอาหารดิน) และการประเมินความเสี่ยง และจัดทำแผนการผลิตและการตลาดที่เหมาะสม
- 3) สนับสนุนพืชผักพันธุ์ดี และปัจจัยการผลิตที่จำเป็นและความเหมาะสมตามแผนการผลิตและการตลาด โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มผลผลิตภาพการผลิต
- 4) ติดตาม เยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำ แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร และการนำความรู้ไปปฏิบัติ พร้อมจัดเก็บข้อมูลรายได้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ
- 5) สำนักงานเกษตรจังหวัดสรุปผลการดำเนินงานและรายงานผลให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบตามแบบฟอร์มที่กำหนด พร้อมจัดทำรายงานผลเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จจากการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอย่างน้อย กลุ่มละ 1 ราย เพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชนในการขยายผลไปสู่เกษตรกรพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

5.3 ส่งเสริมการปลูกพืชไร่ มีวิธีดำเนินงาน ดังนี้

สนับสนุนปัจจัยการผลิตสำหรับการปลูกพืชไร่ ซึ่งการปลูกพืชไร่ที่ดีเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดยกระบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมี ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ผลผลิตสูงคุ่มค่ากับการลงทุน และผลผลิตภายใต้มาตรฐาน GAP ซึ่งก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) รวบรวม วิเคราะห์ ข้อมูลเกษตรกร และคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ หลังจากแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำการเกษตร ที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่โดยเป็นเกษตรกรที่มีความพร้อมและมีศักยภาพสามารถพัฒนาต่อยอดให้เป็นจุดเรียนรู้ หรือเกษตรกรต้นแบบต่อไป
- 2) วางแผน วิเคราะห์ กิจกรรมของเกษตรกร เพื่อจัดทำแผนการผลิต และการตลาดที่เหมาะสมกับทรัพยากรในพื้นที่ สนับสนุนพันธุ์พืชไร่พันธุ์ดี และปัจจัยการผลิตที่จำเป็นตามแผนการผลิตของเกษตรกร มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร เพื่อเพิ่มผลผลิตภาพการผลิต ทั้งนี้ต้องวิเคราะห์ถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ทำให้พืชเจริญเติบโต และการประเมินความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3) ติดตาม เยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลการยอมรับเทคโนโลยี และการนำความรู้ไปปฏิบัติของเกษตรกร

4) สำนักงานเกษตรจังหวัดสรุปผลการดำเนินงานและรายงานผลให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ ตามแบบฟอร์มที่กำหนด พร้อมจัดทำรายงานผลเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จจากการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว อย่างน้อย จำนวน 2 ราย เพื่อให้เป็นจุดเรียนรู้ของชุมชนในการขยายผลไปสู่เกษตรกรพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

6. ระยะเวลาในการดำเนินการ

1 ตุลาคม 2568 – 30 กันยายน 2569

7. แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน										
	ปี 2568			ปี 2569							
	ต.ค. 68	พ.ย. 68	ธ.ค. 68	ม.ค. 69	ก.พ. 69	มี.ค. 69	เม.ย. 69	พ.ค. 69	มิ.ย. 69	ก.ค. 69	ส.ค. 69
1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำการเกษตร ที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่	←		→	←		→					
2. ส่งเสริมการปลูกพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ								←		→	
3. ส่งเสริมการปลูกพืชไร่						←		→	←		→

8. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

8.1 ผลผลิต (output)

1) เกษตรกร จำนวน 90 ราย ได้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมตาม ศักยภาพของพื้นที่

8.2 ผลลัพธ์ (outcome)

1) เกษตรกรร้อยละ 70 สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเองได้อย่าง เหมาะสม

2) เกษตรกรร้อยละ 70 มีรายได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5

8.3 ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ : เกษตรกร 90 ราย ได้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

เชิงคุณภาพ : ร้อยละ 70 ของเกษตรกร สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการทำการเกษตรของตนเอง และการดำเนินชีวิตได้จริง

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเองได้อย่าง เหมาะสม มีการใช้ที่ดินและน้ำในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการ ของตลาด สามารถลดรายจ่ายและมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงทางอาหาร

10. การประเมินผลโครงการ

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ : เกษตรกรจำนวน 90 ราย ได้รับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดให้สำนักงานเกษตรจังหวัด ดำเนินการบันทึกผลการปฏิบัติงานลงระบบ e-project ทันทีที่ดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้น โดยต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จวันที่ 31 มีนาคม 2569 (ไตรมาสที่ 2) พร้อมทั้งเก็บข้อมูลและบันทึกตามแบบรายงานสัมภาษณ์เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของเกษตรกร (แบบ กสก.)

ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ : ร้อยละ 70 ของเกษตรกร สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการทำการเกษตรของตนเองและการดำเนินชีวิตได้จริง โดยกำหนดให้สำนักงานเกษตรอำเภอ จัดเก็บข้อมูลและบันทึกลงในระบบตามแบบรายงานสัมภาษณ์เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของเกษตรกร (แบบ กสก.) โดยต้องแล้วเสร็จภายในวันที่ 31 สิงหาคม 2569 (ไตรมาสที่ 4)

*** ทั้งนี้ ขอให้รายงานผลการดำเนินงานโครงการดังนี้

- 1) รายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณและผลการดำเนินงานรายไตรมาส โดยบันทึกในระบบ e-project เมื่อดำเนินงานเสร็จสิ้นแต่ละกิจกรรมทันที
- 2) รายงานแบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของเกษตรกร (แบบ กสก.) บันทึกข้อมูลลงในระบบ RBM หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ภายในวันที่ 31 สิงหาคม 2569
- 3) รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 (เอกสารแนบ 2) ตามแบบฟอร์มที่กำหนดโดยให้ กรมส่งเสริมการเกษตรทราบภายในวันที่ 31 สิงหาคม 2569 ทาง E-mail: highland_doe@hotmail.com โดยจัดส่งรายงานในรูปแบบไฟล์ Word และ ไฟล์ PDF ทั้งนี้ ขอให้แนบรูปภาพเป็นไฟล์ JPG มาด้วย

11. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

กองส่งเสริมโครงการพระราชดำริ การจัดการพื้นที่และวิศวกรรมเกษตร

1. นางสาวนันทวัน ทองเบ็ญญ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาพื้นที่พิเศษ
2. นางสาวนุช พุกไชยนาม ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

โทรศัพท์ 081 279 3249 E-mail: puckchainam@gmail.com

.....